

Besluit van ... tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 houdende met name de maximering van het verlaagd wettelijk collegegeld voor eerstejaars studenten voor opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van xxx, nr. WJZ/xxx (10286), directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Gelet op artikel 7.45, vijfde lid, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xxx, nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van xxx, nr. xxx, directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I. WIJZIGING UITVOERINGSBESLUIT WHW 2008

Het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 2.3, zevende lid, vervalt "wordt" en wordt "Een student" vervangen door "Met uitzondering van een student die gelijktijdig wordt ingeschreven voor de twee opleidingen, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, wordt een student".

B

Artikel 2.4b wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid vervalt "6.7, eerste lid,".

2. Onder vernummering van het tweede lid tot derde lid wordt een lid ingevoegd luidende:

2. Het hogere wettelijk collegegeld voor een opleiding als bedoeld in artikel 6.7, eerste lid, van de wet, wordt verlaagd met 50 procent van het volledig wettelijk collegegeld, bedoeld in artikel 2.2, eerste lid.

C

In artikel 4.10, derde lid, wordt "de bekostigingsniveaus" vervangen door "het bekostigingsniveau voor het onderwijsdeel".

D

Artikel 4.20, tweede lid, komt te luiden:

2. Het aantal te bekostigen graden in een opleiding is gelijk aan het product van:

- a. het aantal graden, verleend in die opleiding,
- b. vermenigvuldigd met de factor 2 voor zover het een graad Master betreft, en
- c. vermenigvuldigd met een bij ministeriële regeling vast te stellen factor behorend bij het bekostigingsniveau voor het onderzoeksdeel van de desbetreffende opleiding.

E

In artikel 4.21, eerste lid, wordt "zijn verleend" vervangen door "zijn verleend aan een opleiding als bedoeld in de bijlage bij dit besluit".

F

Na artikel 7.1b wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 7.1c. Overgangsbepaling verlaagd wettelijk collegegeld voor kleinschalige en intensieve opleidingen

1. In afwijking van artikel 2.4b, tweede lid, blijft artikel 2.4b, zoals dat luidde op 31 augustus 2020, van toepassing op een student die al voor 31 augustus 2020 was ingeschreven en voor wie de periode van twaalf maanden, bedoeld in artikel 2.4c, tweede lid, nog niet is verstreken.

2. Dit artikel vervalt met ingang van 1 september 2021.

G

In het opschrift van de bijlage wordt "4.21, derde lid" vervangen door "4.21, eerste lid".

ARTIKEL II. INWERKINGTREDING

Dit besluit treedt in werking op 1 september 2020.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Nota van toelichting

I. Algemeen

1. Algemeen

In deze algemene maatregel van bestuur zijn drie soorten wijzigingen opgenomen. Ten eerste een beleidsinhoudelijke wijziging van het verlaagd wettelijk collegegeld voor opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs in verband met de aangenomen motie Van der Molen en Tielen.¹ Ten tweede wordt een wijziging doorgevoerd in het collegegeldregime voor studenten die nog geen graad in het onderwijs hebben en als tweede studieloopbaan de academische pabo volgen. Zij betalen nu twee keer het wettelijke collegegeld, terwijl aan dezelfde doelgroep aan de reguliere pabo één keer het wettelijke collegegeld in rekening wordt gebracht. Met de correctie wordt dit gelijk getrokken. Tot slot wordt een aantal technische correcties doorgevoerd in het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 (UWHW 2008).

2. Verlaagd wettelijk collegegeld bij opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs

Op 1 september 2018 is de Wet verlaagd wettelijk collegegeld in werking getreden. Met invoering van de wet en bijhorende algemene maatregel van bestuur is geregeld dat vanaf studiejaar 2018-2019 nieuwe eerstejaarsstudenten een halvering van het collegegeld krijgen. Dat geldt voor alle studenten die wettelijk collegegeld verschuldigd zijn voor voltijd, deeltijd of duaal onderwijs. Tijdens de wetsbehandeling van de Wet verlaagd wettelijk collegegeld is er gedebatteerd over de noodzaak van halvering collegegeld voor studenten die een hoger wettelijk collegegeld betalen aan opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs.² Zowel in de Tweede Kamer als in de Eerste Kamer zijn vragen gesteld bij de noodzaak ook voor die opleidingen 50% korting te geven van het hoge collegegeld in plaats van maximaal 50% van het wettelijk collegegeld. Daarbij is in de Tweede Kamer gevraagd om extra middelen voor een groep leraren die een tweede onderwijsopleiding willen volgen en door hun specifieke situatie instellingscollegegeld moeten betalen. De minister heeft er in het debat met de Tweede kamer aangegeven dat het verzoek om extra budget bezien zou moeten worden tijdens de begrotingsbehandeling 2019.³

Het verlaagd wettelijk collegegeld is in zeer korte doorlooptijd ingevoerd (Regerakkoord 17 oktober 2017 – stemming Eerste Kamer in juli 2018). De regering heeft destijds gekozen voor een generieke maatregel 'halvering' van het collegegeld. Het doel daarvan was de algemene toegankelijkheid van het hoger onderwijs verder te versterken. Door klip en klaar te kiezen voor een halvering bij opleidingen met (deeltijd, volledig en verhoogd) wettelijk collegegeld werd de korte termijn van invoering ondersteund. Ook is tijdens het wetstraject aangegeven dat de halvering bij opleidingen met een verhoogd wettelijk collegegeld is doorgevoerd om te zorgen dat het relatieve verschil tussen deze opleidingen en opleidingen met een regulier collegegeld niet groter zou worden. De toegankelijkheid van de opleidingen met deze tarieven zou daardoor gelijk blijven.

Door deze keuze is er echter een kleine groep van circa 3.100 studenten die absoluut gezien een veel hogere korting krijgt dan het gros van de studenten. De korting kan daardoor bij het huidige verhoogde collegegeld oplopen tot circa € 2.250 euro korting. Dat is fors meer dan de € 1.041 korting die andere eerstejaarsstudenten krijgen.⁴ De opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs kennen een stabiele of een groeiende instroom van studenten. Het zijn opleidingen met selectie en

¹ Kamerstukken II 2018/19, 35000-VIII, nr.54.

² Wetsbehandeling Tweede Kamer op 24 april 2018 (Handelingen II 2017/18, nr. 77, item [38](#)) en de wetsbehandeling in de Eerste Kamer op 10 en 11 juli 2018 (Handelingen I 2017/18, nr. 37, item [4](#). Handelingen I 2017/18, nr. 38, item [15](#)).

³ Handelingen II 2017/18, nr. 77, item 38, p.14-15.

⁴ Met ingang van studiejaar 2019-2020 bedraagt het volledig wettelijk collegegeld € 2083.

studenten zijn bereid om naast de selectieprocedure ook vier jaar lang de hogere kosten te betalen voor het aangeboden onderwijsconcept. Het lijkt daardoor gerechtvaardigd niet langer vast te houden aan deze extra hoge korting. Er zou volstaan kunnen worden met een korting ter hoogte van de helft van het volledig wettelijk collegegeld.

Vanuit de Tweede Kamer is tijdens de wetsbehandeling van het verlaagd wettelijk collegegeld de wens geuit om in verband met het lerarentekort een regeling te maken die voorziet in meer financiële ondersteuning van studenten die al een graad onderwijs bezitten (in een niet-tekortvak) en die nog een graad in het onderwijs willen behalen (in een tekortvak). Het gaat dan om studenten die instellingscollegegeld betalen en geen recht hebben op andere voorzieningen zoals de lerarenbeurs of zij-instroom subsidie; bijvoorbeeld omdat zij thans geen aanstelling hebben op een school.

Bij de invoering van het verlaagd wettelijk collegegeld was het gezien de korte doorlooptijd niet mogelijk om deze wens te honoreren. Er is bij de invoering een afweging gemaakt tussen de inzet van de middelen in verband met het verder versterken van de toegankelijkheid in brede zin en een maatregel bij de lerarenopleidingen in verband met het lerarentekort. Daarbij speelde ook de uitvoeringsmogelijkheden per studiejaar 2018-2019 een grote rol.

Het kabinet zal de halvering van het collegegeld van eerstejaarsstudenten bij opleidingen met kleinschalig en intensief onderwijs omzetten in een korting ter hoogte van maximaal 50% van het volledig wettelijk collegegeld. Het daarmee vrijgevalle budget van € 2,5 miljoen wordt ingezet voor een aanvullende financiële tegemoetkoming van eerder genoemde studenten die een tweede onderwijsgraad willen behalen. De regeling voor studenten die een tweede onderwijsgraad willen behalen wordt nader uitgewerkt. De Kamer wordt voor de zomer van 2019 geïnformeerd over de plannen voor die regeling.

3. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Het aanpassen van een halvering collegegeld naar korting collegegeld bij opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs heeft geen gevolgen voor de processen van DUO en Studielink. Aan de systeemaanpassing en het proces dat is doorgevoerd bij invoering van de Wet verlaagd wettelijk collegegeld verandert niets.

Alleen instellingen moeten hun proces en mogelijk het studenteninformatiesysteem (SIS) aanpassen. Het gaat om een aanpassing bij acht universiteiten en vijf hogescholen. Dit zijn de instellingen die opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs aanbieden. Op de gevolgen voor instellingen wordt verder ingegaan in paragraaf 4 en 5.

De gevolgen van de aanpassing van het collegegeld voor de academische pabo worden meegenomen in de uitvoeringstoets van DUO en de gevolgen voor de instellingen zijn opgevraagd bij het netwerk van de academische pabo's.

4. Financiële gevolgen

4.1. Gevolgen voor de Rijksbegroting

Met deze wijziging wordt geregeld dat eerstejaarsstudenten aan opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs geen halvering, maar een korting krijgen ter hoogte van de helft van het wettelijk collegegeld. Zo krijgen alle studenten maximaal de helft van het wettelijk collegegeld als korting.

Bij de raming van de compensatie voor instellingen als gevolg van de invoering van het verlaagd wettelijk collegegeld is uitgegaan van circa 3.100 eerstejaarsstudenten aan opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs. De instellingen die deze opleidingen aanbieden zijn in de bekostiging gecompenseerd voor de halvering die zij moeten bieden aan eerstejaars studenten.

Gemiddeld betaalden deze studenten in studiejaar 2018/2019 een verhoogd collegegeld van gemiddeld € 3.654 (laagste tarief is € 2.950 en het hoogste tarief is € 4.345). De halvering betreft dan een korting van gemiddeld € 1.827 korting voor de student. Wanneer een korting was gegeven van de helft van het volledig wettelijk collegegeld dan hadden studenten een korting gekregen van € 1.030. Het verschil bedraagt gemiddeld € 797 per student (met een spreiding van € 445 minder korting in geval van het laagste tarief en € 1.142 minder korting in geval van het hoogste tarief).

Gemiddeld € 797 maal 3.100 studenten is jaarlijks circa € 2,5 miljoen. Vanwege inwerkingtreding per studiejaar 2020-2021 komt de € 2,5 miljoen voor een kwart (€ 0,6 miljoen) beschikbaar in 2020 (sept-dec) en is het bedrag van € 2,5 miljoen volledig beschikbaar van vanaf 2021.

Schematisch weergegeven:

Sector	Gemiddeld verhoogd wettelijk collegegeld studiejaar 18/19	Halvering gemiddeld verhoogd wettelijk collegegeld 18/19	Helft volledig wettelijk collegegeld 18/19	Vershil in korting per student
Algemeen	€ 3.654	€ 1.827	€ 1.030	- € 797
HBO	€ 2.950	€ 1.475	€ 1.030	- € 445
WO	€ 4.096	€ 2.048	€ 1.030	- € 1.018

Er zijn voor de overheid geen financiële gevolgen gemoeid met de aanpassing van het collegegeld voor de academische pabo. Een gelijktijdige tweede inschrijving kent geen bekostiging. In het geval van de academische pabo komt alleen de pabo-inschrijving in aanmerking voor bekostiging.

4.2. Financiële gevolgen instellingen

Voor de instellingen die opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs aanbieden, betekent dit dat de bekostiging in 2020 wordt verlaagd met € 0,6 miljoen en vanaf 2021 met € 2,5 miljoen per jaar. Omdat de instellingen daartegenover hogere inkomsten ontvangen van studenten is het financiële effect voor de instellingen nihil. Instellingen kunnen wel incidenteel kosten hebben voor aanpassingen van processen en het systeem.

Uit de impactanalyse die gemaakt is bij invoering van de Wet verlaagd wettelijk collegegeld bleek dat de kosten voor instellingen als gevolg van een wijziging bij de halvering collegegeld liggen tussen de € 5.000 en €20.000 per instelling.⁵ Gemiddeld is dat € 12.500. Er zijn dertien instellingen die aanpassingen moeten verrichten. De kosten worden daarom geschat op circa € 162.500 met een bandbreedte van € 65.000 tot € 260.000. De wijzigingen als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving vormen onderdeel van de lumpsum die instellingen ontvangen. De kosten voor deze wijziging komen daarom voor rekening van de instelling.

De financiële gevolgen van aanpassing van collegegeld voor de academische pabo staat nog uit bij het netwerk van academische pabo's.

4.3. Financiële gevolgen student

Nieuwe eerstejaarsstudenten aan opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs betalen vanaf studiejaar 2021/2022 niet de helft van het collegegeld maar het tarief van de instelling minus een korting ter hoogte van de helft het volledig wettelijk collegegeld. Voor een student scheelt dat gemiddeld € 797 op basis van het tarief van studiejaar 2018/2019.

⁵ Andersson Elffers Felix, Eindrapportage Een goed begin is het halve werk, Impactanalyse van de maatregel Collegegeldverlaging in het hoger onderwijs, 18 december 2017.

Voor studenten kan dit verschil variëren tussen € 445 minder korting (bij het laagste tarief van € 2.950 bij een hbo-opleiding) tot € 1.142 minder korting (bij het hoogste tarief van € 4.343 bij een wo-opleiding).

De studenten aan deze opleidingen krijgen daarmee gelijk aan alle studenten die het volledig wettelijk collegegeld betalen een korting van € 1.041 in het eerste studiejaar.

Wanneer studenten aan de academische pabo slechts één keer het wettelijke collegegeld hoeven te betalen scheelt dat de student jaarlijks een bedrag gelijk aan het wettelijke collegegeld; €2.083. Over de vier jaar die de studie duurt bespaart de student €8.332.

5. Gevolgen voor de regeldruk

5.1. Instellingen

In de impactanalyse die is gemaakt bij de invoering van het wetsvoorstel verlaagd wettelijk collegegeld zijn alle stappen in de bepaling van het collegegeld tussen aanmelding en incasso van het collegegeld in kaart gebracht. De impact voor de wijziging als gevolg van deze amvb is relatief klein. Voor deze wijziging is alleen een aanpassing benodigd bij de betreffende instellingen. De dertien instellingen (of hun softwareleveranciers) moeten de berekening van het collegegeld in hun Student Informatie Systeem (SIS) aanpassen. Daarnaast moeten deze instellingen voor de betreffende opleidingen het collegegeldbesluit op de instelling aanpassen. Ook moet de communicatie aan studenten worden aangepast. Instellingen communiceren structureel over de collegegeldtarieven via digitale middelen als webpagina's, FAQ's en collegegeldmeters. De bedragen die daarin vermeld staan, veranderen elk jaar. De impact op dit soort structurele communicatie-uitingen valt daarom mee; instellingen hebben de communicatie vaak zo ingericht dat de bedragen snel aan te passen zijn.

De regeldruk voor instellingen voor de aanpassing van collegegeld voor de academische pabo is opgevraagd bij het netwerk van de academische pabo's. Verwachting is dat de wijziging weinig impact heeft op de processen van de instellingen.

5.2. Student

Vanuit het perspectief van administratieve lasten verandert er voor de student niets. De student betaalt het collegegeld (net als in de huidige situatie) aan de instelling. Alleen het bedrag verandert. Omdat het gaat om nieuwe studenten is de aanname dat zij geen extra tijd kwijt zijn aan het zoeken van informatie.

6. Gevoerd overleg en advies

De eerdergenoemde motie Van der Molen en Tielen over korting collegegeld is aangenomen op 1 november 2018. Deze maatregel is de uitwerking van de motie. De maatregel is aangeboden ter internetconsultatie op PM en voor advies aan de ATR.

In deze paragraaf worden na consultatie de adviezen van de ATR en de reacties vanuit de internetconsultatie verwerkt.

7. Communicatie

Instellingen zijn voor het eerst geïnformeerd in april 2019. Daarnaast worden instellingen gedurende het proces geïnformeerd over de voortgang. Studenten worden in eerste instantie geïnformeerd via de instellingen over het te betalen tarief. Daarnaast is de communicatie op de website rijksoverheid uitgebreid met de voorgenomen maatregel zodat studenten daarvan ook nu al kennis kunnen nemen.

8. Monitoring

De effecten bij de opleidingen kleinschalig en intensief onderwijs worden gemonitord als onderdeel van de bij de invoering van de Wet verlaagd wettelijk collegegeld eerder toegezegde jaarlijkse monitoring van de effecten van de halvering collegegeld. Ook zal deze wijziging worden meegenomen bij de evaluatie in 2021 van de halvering collegegeld.

9. Inwerkingtreding

Deze amvb zal in werking treden per studiejaar 2020-2021 (1 september 2020). Op basis van de ervaringen met de invoering van de halvering collegegeld moet voor tariefwijzigingen circa drie maanden worden gerekend voor aanpassingen in systemen van instellingen en het collegegeldbesluit op de instelling. Instellingen versturen in mei 2020 de machtigingen voor het collegegeld voor studiejaar 2020-2021. Daar moeten de juiste bedragen op staan. Dat betekent dat instellingen de periode januari-april 2020 nodig hebben voor aanpassingen en testen van systemen. De voorgenomen wijziging zal daarom zo spoedig mogelijk maar uiterlijk januari 2020 gepubliceerd moeten worden.

II. Artikelsgewijs

Grondslag en voorhang

- Artikel 2.6, eerste lid, WHW, is de grondslag voor het bij of krachtens amvb vaststellen van de algemene berekeningswijze voor de bekostiging, waar de wijzigingen van de artikelen 4.10, 4.20 en 4.21 van het UWHW 2008 op zijn gebaseerd.
- Artikel 7.45, vijfde lid, WHW, is de grondslag voor het (gedifferentieerd naar soort opleiding en naar cohort) vaststellen van de hoogte van het verlaagd wettelijk collegegeld.
- Artikel 7.48, eerste lid, laatste volzin, WHW, is de grondslag om bij amvb te bepalen of een student ook voor een tweede inschrijving is vrijgesteld van de betaling van het wettelijk collegegeld.
- De artikelen 2.6, zevende lid, en 7.50a WHW bepalen dat een voordracht voor (wijziging) van de berekeningswijze van de bekostiging respectievelijk het verlaagd wettelijk collegegeld pas mag worden gedaan nadat het ontwerpbesluit aan Tweede en Eerste Kamer is voorgelegd.

Artikel 2.3

In het zevende lid wordt geregeld dat studenten die een tweede studieloopbaan beginnen en zich in laten schrijven voor de academische pabo (en daarmee voor twee opleidingen tegelijkertijd) vrijgesteld zijn van de betaling van een tweede keer wettelijk collegegeld. Zij hoeven dus slechts één keer wettelijk collegegeld te betalen en kunnen bij de andere instelling het bewijs betaald collegegeld overleggen.

Artikel 2.4b

Met de wijziging van artikel 2.4b wordt de systematiek voor het verlaagd wettelijk collegegeld gewijzigd voor opleidingen met het bijzonder kenmerk kleinschalig en intensief onderwijs (opleidingen in de zin van artikel 6.7 en verder van de WHW). Voor die opleidingen bedraagt de korting niet langer 50 procent van het hogere collegegeld dat door het instellingsbestuur wordt vastgesteld, maar 50 procent van het volledig wettelijk collegegeld. De korting wordt daarmee gemaximeerd. Jaarlijkse indexaties van het collegegeld werken wel nog altijd door in de korting.

Artikelen 4.10 en 4.20

Deze wijziging betreft het opnemen van een grondslag in het Uitvoeringsbesluit WHW 2008 om bij ministeriële regeling de bekostigingsfactoren voor het onderzoeksdeel vast te stellen. Voor de uniformiteit wordt in artikel 4.10 vermeld dat het daar om de bekostigingsfactoren voor het onderwijsdeel gaat.

Artikel 4.21 en de bijlage bij het UWHW 2008

In artikel 4.21 wordt een verwijzing naar de bijlage "onderwijs met een ontwerperscertificaat" teruggeplaatst. In die bijlage wordt vervolgens verwezen naar het eerste lid van artikel 4.21. De aanleiding is dat er bij eerdere aanpassingen in het UWHW 2008 ten onrechte een verwijzing naar artikel 4.21 en de bijlage zijn weggefallen.

Artikel 7.1c

Eerste lid. In artikel 7.1c wordt geregeld dat studenten die zich vóór de inwerkingtreding van deze wijziging al hadden laten inschrijven voor een opleiding in studiejaar 2019-2020 de korting behouden zoals die aan het begin van het studiejaar voor hen van kracht was. De overgangsbepaling werkt gedurende de aaneengesloten periode van 12 maanden waarin iemand recht heeft op verlaagd collegegeld. Een februari-instromer heeft dus de volledige korting nog gedurende de periode februari 2020 tot en met januari 2021. Voor nieuwe instroom per studiejaar 2020-2021 geldt de gemaximeerde korting.

Tweede lid. De overgangsbepaling is na een jaar volledig uitgewerkt en kan daarom per 1 september 2022 vervallen.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven